

**Meldcode huiselijk geweld
en kindermishandeling**

**bestemd voor alle beroepskrachten werkzaam
in de branche kinderopvang**

Branche Kinderopvang: kinderdagopvang, buitenschoolse opvang,
peuterspeelzaalwerk en gastouderopvang.

Bestemd voor alle locatie van TT-team

Colofon

Uitgever: Brancheorganisatie Kinderopvang

Redactie: Wendy Tazelaar

JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding
Nieuwe Gouwe Westzijde 1, 2802 AN Gouda
Postbus 540, 2800 AM Gouda
www.jsn.nl

Carola Bodenstaff
Brancheorganisatie Kinderopvang
Zwartewoud 2, 3524 SJ Utrecht
Postbus 3332, 3502 GH Utrecht
www.kinderopvang.nl

Datum uitgave: Eerste druk, december 2011

Deze meldcode voor de kinderopvang is gebaseerd op de basis meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, januari 2010 en ontwikkeld in opdracht van Brancheorganisatie Kinderopvang. In samenwerking met BOinK, Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang, MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland.

Copyright © 2011 Brancheorganisatie Kinderopvang

Deze informatie mag met bronvermelding worden gebruikt.

Inhoudsopgave

Een woord vooraf.....	4
Inleiding.....	5
Definities	6
Overeenkomst ter gebruik van de meldcode	8
I. Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	10
Stap 1: In kaart brengen van signalen.....	11
Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK).....	12
Stap 3: Gesprek met de ouder.....	14
Stap 4: Weeg aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.....	15
Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden	16
II. Route bij signalen van mishandeling door een beroepskracht	19
Stap 1: Signaleren.....	20
Stap 2: Melding doen van vermoeden van kindermishandeling door een beroepskracht binnen de kinderopvangorganisatie	21
Stap 3: Beoordelen signaal	22
Stap 4: Maatregelen nemen	23
Stap 5: Handelen naar aanleiding van het onderzoek.....	25
Stap 6: Nazorg bieden en evalueren	26
III. Route bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling	27
Stap 1: In kaart brengen van signalen.....	28
Stap 2: Melden van het gedrag.....	29
Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag.....	30
Stap 4: Maatregelen nemen	31
Stap 5: Handelen.....	32
Stap 6: Nazorg bieden en evalueren	33
IV. Verantwoordelijkheden in het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat.....	34
V. Sociale kaart.....	36

Een woord vooraf

Graag bieden wij u hierbij de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling voor de branche kinderopvang aan.

Deze code is gebaseerd op het basismodel meldcode Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling van het ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Brancheorganisatie Kinderopvang heeft er voor gekozen de basismeldcode aan te passen en specifiek te maken voor kinderopvangorganisaties. Op deze manier wordt het voor kinderopvangorganisaties makkelijker gemaakt om de meldcode te implementeren binnen de eigen organisatie. Deze meldcode is bedoeld voor iedereen die werkzaam is binnen onze branche.

Bovendien heeft Brancheorganisatie naast de meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling in thuissituaties er voor gekozen om 2 extra routes te ontwikkelen. Deze 2 routes hebben betrekking op hoe gehandeld kan worden bij vermoedens van kindermishandeling door een beroepskracht en hoe gehandeld kan worden bij seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.

Jaarlijks zijn tienduizenden kinderen en volwassenen slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing of misbruik. Onderzoek wijst uit dat professionals die met een meldcode werken 3 keer zo vaak ingrijpen als collega's waar zo'n code niet voorhanden is. Dat alleen al maakt het werken met een meldcode dubbel en dwars waard.

Ik beveel u bijgaande code dan ook van harte aan en hoop dat deze een bijdrage kan zijn aan het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Lex Staal

Directeur
Brancheorganisatie Kinderopvang

Inleiding

In 2012 treedt de wijzigingswet Verplichte Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking. In het kader van kwaliteitszorg wordt de plicht opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking (ook wel genoemd meisjesbesnijdenis) en eengerelateerd geweld. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige beroepskrachten in de gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg.

De Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor de branche kinderopvang is gebaseerd op het basismodel meldcode: Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Betreffend basismodel is ontwikkeld door het ministerie van VWS en bedoeld voor alle sectoren waar vanuit professioneel oogpunt met kinderen wordt gewerkt.

Deze meldcode is speciaal toegeschreven naar de branche kinderopvang en is bedoeld voor iedereen die werkzaam is binnen deze branche. De meldcode geeft via een route aan hoe te handelen wanneer er signalen zijn die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast bevat deze meldcode een route hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht en een route hoe te handelen wanneer er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Elke stap binnen de routes wordt afzonderlijk uitgebreid toegelicht.

Dit document bevat een overeenkomst die de kinderopvangorganisatie kan invullen waardoor de medewerkers van de organisatie zich binden om met de meldcode en de bijbehorende stappenplannen aan de slag te gaan. Ook is een document toegevoegd waarmee de kinderopvangorganisatie zich bindt ten aanzien van verantwoordelijkheden in het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat. Daarnaast bevindt zich in dit document een sociale kaart die de kinderopvangorganisatie kan invullen. Aangeraden wordt om deze kaart in te vullen en op een voor iedereen binnen de kinderopvangorganisatie toegankelijke plaats neer te leggen.

Bij deze meldcode is een toelichting ontwikkeld: Handleiding behorend bij Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze is bestemd voor alle beroepskrachten werkzaam in de branche kinderopvang. De handleiding geeft achtergrondinformatie en toelichtingen op elementen uit de meldcode. Voordat de meldcode wordt gebruikt is het verstandig eerst de handleiding te bestuderen.

Definities

Kinderopvang	Verzamelnaam voor kinderdagopvang, buitenschoolse opvang, peuterspeelzaalwerk en gastouderopvang.
Kinderopvangorganisatie	Waar in deze meldcode gesproken wordt over kinderopvangorganisatie, wordt bedoeld een organisatie waar minimaal één van de vier kinderopvangvormen wordt aangeboden.
Gastouderbureau	Het bureau dat bemiddelt tussen gastouders en vraagouders.
Directie	Daar waar directie staat, kan ook gelezen worden directeur, bestuur of stichtingbestuur.
Leidinggevende	De persoon binnen de kinderopvangorganisatie die leiding geeft aan een of meer beroepskrachten.
Beroepskracht	De beroepskracht die binnen de kinderopvangorganisatie werkzaam is en die in dit verband aan kinderen zorg, begeleiding of een andere wijze van ondersteuning biedt. Hieronder vallen in ieder geval de pedagogisch medewerker, gastouder, peuterspeelzaalleidster, flexwerker, zelfstandige zonder personeel (zzp'er), gedragswetenschapper, leidinggevende, bemiddelingsmedewerker, directie.
Aandachtsfunctionaris	De beroepskracht werkzaam binnen de kinderopvangorganisatie met specifieke deskundigheid op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld. Daar waar aandachtsfunctionaris wordt geschreven kan bijvoorbeeld gedacht worden aan bemiddelingswerker van het gastouderbureau, senior pedagogisch medewerker of leidinggevende.
Ouders / verzorgers	De volwassenen of volwassene die verantwoordelijk zijn / is voor de zorg en opvoeding van het kind; ouder(s), verzorger(s), voogd. Daar waar ouders geschreven wordt, wordt ook verzorgers of ouder / verzorger bedoeld.
Vraagouder	De ouder die zijn kind naar de gastouderopvang brengt.
Gastouder	De beroepskracht die in zijn/haar eigen woning gastkinderen opvangt in dienst van de vraagouder dan wel de beroepskracht die bij de vraagouders thuis kinderen opvangt.

Volwassen huisgenoot	De volwassen huisgeno(o)t(en) van de gastouder die mogelijk in contact kom(t)(en) met de kinderen die worden opgevangen in het huis van de gastouder.
Bemiddelingsmedewerker	De beroepskracht werkzaam bij een gastouderbureau en die in dit verband bij gastouders en vraagouders bemiddelt en begeleidt.
Hij	Waar gesproken wordt over hij kan zowel hij als zij van toepassing zijn.

Overeenkomst ter gebruik van de meldcode

Aangeraden wordt dat de kinderopvangorganisatie deze overeenkomst invult en ondertekent. Hiermee verbinden de kinderopvangorganisatie en haar medewerkers zich tot het volgen van het stappenplan indien er signalen en zorgen zijn die kunnen duiden op kindermishandeling en/ of huiselijk geweld. Tussen de haakjes dient de naam van de kinderopvangorganisatie ingevuld te worden. Aangekruist kan worden wat van toepassing is binnen de kinderopvangorganisatie.

Het bevoegd gezag van *TT-team bv*

Overwegende:

- dat **TT-team bv** verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn kinderen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan kinderen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat **TT-team bv** een meldcode wenst vast te stellen, zodat de beroepskrachten die binnen *TT-team bv* werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat **TT-team bv** in deze meldcode ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij *TT-team bv* op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met kinderen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat **TT-team bv** een meldcode wenst vast te stellen, zodat gastouders die bemiddeld zijn via deze kinderopvangorganisatie weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van gastouders die bemiddeld zijn via **TT-team bv** op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met kinderen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eerge relateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis);
- Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.

- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eerge relateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder beroepskracht in deze meldcode wordt verstaan: de beroepskracht die voor **TT-team bv** werkzaam is en die in dit verband aan kinderen van de kinderopvangorganisatie zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder gastouder in deze meldcode wordt verstaan: de persoon, die in diens eigen woning gastkinderen opvangt in dienst van de vraagouder dan wel de persoon die bij de vraagouders thuis kinderen opvangt;
- dat onder bemiddelingsmedewerker in deze meldcode wordt verstaan: de beroepskracht die voor **TT-team bv** werkzaam is en die in dit verband gastouders bemiddelt en begeleidt;
- dat onder volwassen huisgenoot gastouder in deze meldcode wordt verstaan: de volwassen huisgeno(o)t(en) van de gastouder die mogelijk in contact kom(t)(en) met de kinderen die worden opgevangen in het huis van de gastouder.

In aanmerking nemende:

- ▷ de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling;
- ▷ de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- ▷ de Wet op de jeugdzorg;
- ▷ de Wet bescherming persoonsgegevens;
- ▷ de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen;
- ▷ Beleidsregels kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen;
- ▷ Wet klachtrecht cliënten zorgsector;
- ▷ het privacyreglement van *TT-team bv*;

Stelt het volgende vast binnen de kinderopvangorganisatie:

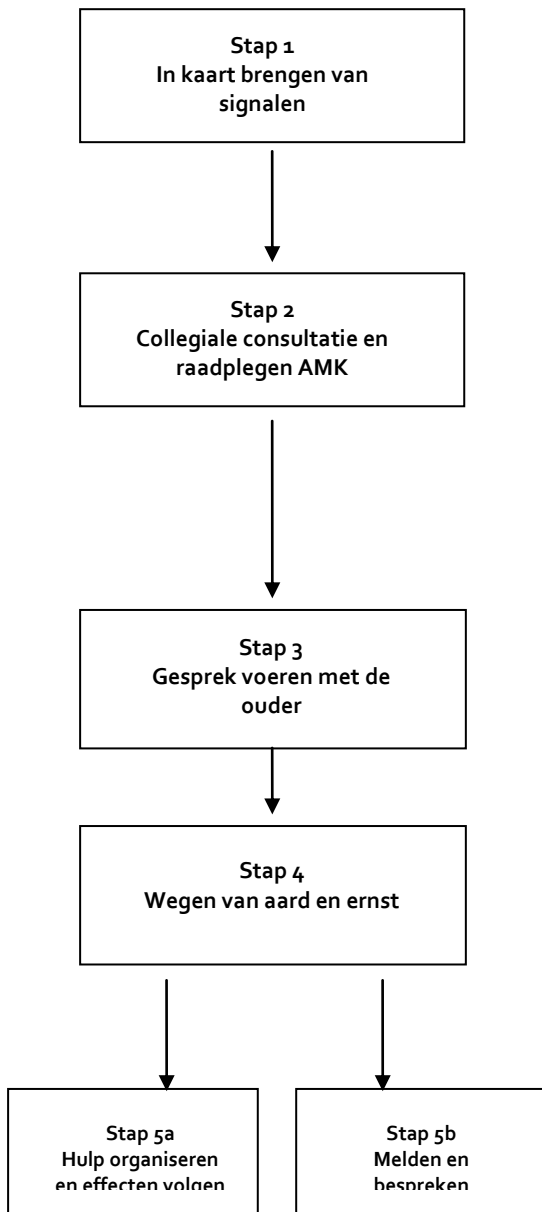
- ▷ Route bij signalen huiselijk geweld en kindermishandeling;
- ▷ Route bij signalen van mishandeling door een beroepskracht;
- ▷ Route bij signalen seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.

Tevens neemt de kinderopvangorganisatie de verantwoordelijkheden op zich voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat (zie onderdeel IV uit meldcode).

Ook vult de kinderopvangorganisatie de sociale kaart in (zie onderdeel V uit meldcode) en zorgt dat deze toegankelijk is voor de beroepskrachten.

Handtekening directie **TT-team bv**

I. Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De beroepskracht:

- observeert kinderen en ouders;
- raadpleegt signalenlijst (bijlage 1 en 2);
- bespreekt signalen met aandachtsfunctionaris;
- deelt de zorg met ouders;
- registreert.

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen AMK

De aandachtsfunctionaris:

- consulteert:
 - interne en externe collega's;
 - het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling;
 - eventueel andere organisaties.
- bespreekt uitkomsten consultaties met ouders;
- registreert.

Stap 3: Gesprek voeren met de ouder

De aandachtsfunctionaris:

- deelt de zorg met ouders;
- registreert.

Stap 4: Wegen aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

De aandachtsfunctionaris:

- weegt het risico, de aard en ernst;
- vraagt het AMK hierover een advies te geven;
- registreert.

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

De aandachtsfunctionaris:

- bespreekt de zorgen met ouders;
- organiseert hulp door ouders en kind door te verwijzen;
- monitort of ouder en kind hulp krijgen;
- volgt het kind;
- registreert.

Stap 5b: Melden en bespreken met ouders

De aandachtsfunctionaris:

- meldt het vermoeden bij het AMK;
- sluit bij de melding aan bij feiten en gebeurtenissen;
- overlegt met AMK over acties na de melding;
- monitort of ouder en kind hulp krijgen;
- volgt het kind;
- registreert.

Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De beroepskracht brengt de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of juist ontkrachten in kaart en legt deze vast. De beroepskracht legt ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die de beroepskracht bij het kind of in de interactie tussen ouder en kind waarneemt. Bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling kan gebruik gemaakt worden van de signalenlijsten (bijlage 1 en 2) en de observatielijst (bijlage 4) uit de handleiding.

Het is gebruikelijk om in deze fase in gesprek te gaan met de ouder tijdens haal- en brengmomenten, tijdens een tien-minutengesprek of op een ander gepland moment. Daarnaast kan het kind in de groep geobserveerd worden en de ouder met het kind tijdens contactmomenten.

Alle signalen dienen te worden verzameld waardoor het duidelijker wordt welke zorgen er zijn en of deze zorgen gegrond zijn. De beroepskracht vraagt de aandachtsfunctionaris om te helpen bij het onderbouwen van de signalen.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen dienen schriftelijk te worden vastgelegd. Gespreksverslagen kunnen door betrokkenen worden ondertekend. Er kan hiervoor een kinddossier aangelegd worden, dat in een gesloten kast (met slot) of digitaal (met wachtwoord) wordt bewaard. Dit vanwege de privacygevoelige gegevens die worden verzameld. In hoofdstuk 8.5 uit de handleiding worden handvatten gegeven hoe een kinddossier kan worden opgesteld.

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

De beroepskracht bespreekt de signalen met de aandachtsfunctionaris. Het wordt aanbevolen om advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) te vragen. Dit is een taak voor de aandachtsfunctionaris.

Consultatie is - afhankelijk van de interne afspraken van de kinderopvangorganisatie - mogelijk met de volgende interne collega's: de leidinggevende, de bemiddelingswerker (van het gastouderbureau), de gedragswetenschapper, de aandachtsfunctionaris of een collega uit dezelfde groep. Extern is consult mogelijk met de jeugdverpleegkundige of jeugdarts van het consultatiebureau of de GGD. Indien de kinderopvangorganisatie deelneemt aan het zorgadviesteam (ZAT) is het ook mogelijk om het kind binnen dit team te bespreken. Tevens kan gebruik worden gemaakt van samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Consult bij AMK

Indien de aandachtsfunctionaris of bemiddelingsmedewerker ook maar enige twijfel heeft over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij het kind, kan advies worden gevraagd bij het AMK. Het AMK kan een eerste weging maken of het terecht is dat er zorgen zijn over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld. Zorgvuldig handelen vereist dat de aandachtsfunctionaris of bemiddelingsmedewerker bij elk vermoeden nagaat of hij advies vraagt bij het AMK.

Consult bij zorgadviesteam

Voor het bespreken in het zorgadviesteam wordt een intakegesprek met de ouders en/of aandachtsfunctionaris of bemiddelingsmedewerker door het maatschappelijk werk of een ander lid van het zorgadviesteam gevoerd. Door de ouder continu te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de ouder gemotiveerd is om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Om het kind 'open' (niet anoniem) te bespreken in het zorgadviesteam en met andere externe deskundigen is schriftelijke toestemming van de ouder vereist. Indien de aandachtsfunctionaris in het contact transparant en integer is, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder gegeven. Gespreksvaardigheid om in gesprek te gaan over zorgen en het vragen om toestemming van de ouder is een specifieke deskundigheid en kan door middel van scholing worden aangeleerd. Ook kan de aandachtsfunctionaris of bemiddelingsmedewerker advies krijgen van het AMK of het zorgadviesteam over het in gesprek gaan met de ouder. Indien de ouder weigert, is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging (stap 4). Het kind kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties. Meer informatie over samenwerking met andere organisaties is te vinden in hoofdstuk 7 van de handleiding.

Vanaf stap 2 is het raadzaam registratie in de Verwijsindex Risicjongeren te overwegen indien de kinderopvangorganisatie op dit systeem is aangesloten. Meer informatie hierover is te vinden in hoofdstuk 1.4 van de handleiding.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat het kind of een gezinslid onmiddellijk moet worden beschermd, kan meteen contact worden opgenomen met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Het AMK maakt dan een inschatting van de ernst van de situatie. Voor noodsituaties is het AMK 24 uur per dag bereikbaar. In zeer ernstig dreigende situaties kan het AMK een melding overdragen aan de Raad voor de Kinderbescherming. Bijvoorbeeld als een kind met verwondingen naar het ziekenhuis moet en de ouders willen het niet meegeven of weghalen uit het ziekenhuis. In een dergelijke situatie kan er heel snel een voorlopige ondertoezichtstelling worden gevraagd zodat de ouders (tijdelijk) het gezag niet hebben over hun kind.

In noodsituaties kan overigens ook contact gezocht worden met de crisisdienst van Bureau Jeugdzorg en/of de politie gevraagd worden om hulp te bieden. In de handleiding bevindt zich een algemeen overzicht van websites en adressen (zie bijlage 5) van instanties en organisaties waar de beroepskracht terecht kan voor ondersteuning en advies. In deze meldcode is een sociale kaart opgenomen die de kinderopvangorganisatie kan invullen met gegevens uit de eigen regio (zie onderdeel V).

Stap 3: Gesprek met de ouder

De aandachtsfunctionaris of bemiddelingsmedewerker bespreekt de signalen met de ouders. De kinderopvangorganisatie kan er echter ook voor kiezen dat het gesprek door de beroepskracht wordt gevoerd, eventueel samen met aandachtsfunctionaris of leidinggevende. In die gevallen wordt het gesprek altijd voorbereid met de aandachtsfunctionaris. Ook kan tijdens de voorbereiding ondersteuning worden gevraagd aan het AMK.

Voor het gesprek met de ouders kunnen de volgende stappen worden gevolgd:

1. Leg de ouders het doel uit van het gesprek;
2. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan, geef daarbij geen waardeoordeel of eigen interpretatie;
3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er is gezien, gehoord en/of waargenomen;
5. Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouders expliciet uit tot het geven van hun mening en vraag door over kindgerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt het kind zich thuis? Hoe reageren de ouders daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert het kind hierop? Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen? Wat vinden de ouders daarvan? Hoe ervaren de ouders de opvoeding en hun rol als ouders?

Indien de ouders de zorgen herkennen, kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Ouders moeten vaak eerst gemotiveerd worden zodat de zorgen over hun kind gedeeld kunnen worden. Het helpt dan om ouders meer informatie te geven over de ontwikkeling van het kind en de effecten voor het kind in de huidige situatie. Pas als ouders niet te motiveren zijn en de zorgen blijven ontkennen is het raadzaam het AMK om advies te vragen en een melding te overwegen.

Stap 4: Weeg aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

De aandachtsfunctionaris weegt op basis van de signalen, van het (extern) ingewonnen advies en van het gesprek met de ouders het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast wordt de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling gewogen. Ook moet er altijd overwogen worden of er naar de politie moet worden gegaan. Tenslotte zijn kindermishandeling en huiselijk geweld strafbare feiten.

Voor de weging is het van belang dat de aandachtsfunctionaris in het dossier de signalen, de gesprekken en de stappen beschrijft en vastlegt die al gezet zijn.

Daarnaast zijn voor de weging de volgende factoren van belang:

- ▷ de leeftijd van het slachtoffer;
- ▷ de aard van het geweld;
- ▷ de mate van afhankelijkheid;
- ▷ de duur van het geweld;
- ▷ de verwachting over de schade die wordt aangericht;
- ▷ de mate van isolement waarin het geweld zich afspeelt.

Een weging is altijd persoonlijk, er zijn geen vaste richtlijnen voor. Omdat elke situatie uniek is, is hier geen standaard voor. Het wordt aanbevolen het AMK in te schakelen om te helpen bij deze weging.

Het AMK kan helpen een risicotaxatie uit te voeren. Als het om eengerelateerd geweld gaat, kan het Landelijk Expertise Centrum Eengerelateerd Geweld (LEC EGG) van de politie dit op zich nemen.

In bijlage 5 van de handleiding staat een algemeen overzicht van websites en adressen van instanties en organisaties waar de beroepskracht terecht kan voor ondersteuning en advies. De kinderopvangorganisatie dient zelf de sociale kaart uit deze meldcode aan te passen en in te vullen met de instanties en organisaties die werkzaam zijn binnen betreffende regio (zie onderdeel V).

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

Als op basis van de afweging in stap 4 genoeg gronden zijn dat het kind en zijn gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermd kunnen worden:

- ▷ **bespreek met de ouders;**
- ▷ **organiseer dan de noodzakelijke hulp;**
- ▷ **volg de effecten van deze hulp en**
- ▷ **doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.**

Dit is de verantwoordelijkheid van de aandachtsfunctionaris al dan niet in overleg met de leidinggevende en/of directie.

Als de kinderopvangorganisatie gebruik heeft gemaakt van het zorgadviesteam, kan het zorgadviesteam verdere actie coördineren. Het zorgadviesteam bespreekt de hulpvraag van kinderopvangorganisatie en ouders, beoordeelt de hulpvraag, stelt een aanpak vast, geeft handelingsadviezen voor de beroepskracht en adviseert over verdere hulp. Ook het CJG kan worden geraadpleegd en hierin adviseren.

De aandachtsfunctionaris binnen de kinderopvangorganisatie bespreekt met de ouders de uitkomst van de bespreking met het CJG of zorgadviesteam. Met de ouders kan gesproken worden over verder te nemen stappen voor hulpverlening voor het kind en/of de ouders. Hierbij is het belangrijk om informatie te geven over de hulpverlenende instanties en of er hiervoor een indicatie nodig is van bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg. De ouders kunnen op deze manier worden doorverwezen. Belangrijk is om bij de ouders en de instantie te informeren of zij ook daadwerkelijk naar de verwijzende instantie zijn gegaan. Leg de gesprekken vast en laat indien mogelijk ouders het gespreksverslag ondertekenen.

Indien er voor een van voorgaande stappen ondersteuning nodig is, dan kan dit gevraagd worden bij het AMK, CJG of zorgadviesteam. De kinderopvangorganisatie kan in het eigen team afspraken maken over de begeleidings- en zorgbehoeften van het kind. De uitkomst van deze teambespreking wordt vastgelegd en met de ouders besproken.

Stap 5b: Melden en bespreken met ouders

Kan het kind of kunnen de ouders *niet voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermd worden, of *is er twijfel* of de kinderopvangorganisatie hiertegen voldoende bescherming kan bieden:

- ▷ ***meld* het vermoeden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en;**
- ▷ ***sluit* bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die gemeld wordt (ook) van anderen afkomstig is;**
- ▷ ***overleg* bij de melding met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling wat er *na de melding*, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden, *gedaan kan worden om het kind*, de ouders en mogelijke gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.**

Dit is de verantwoordelijkheid van de aandachtsfunctionaris al dan niet in overleg met de leidinggevende en/of directie.

Besprek de melding vooraf met de ouders. Leg uit waarom de kinderopvangorganisatie van plan is deze melding te gaan doen en wat het doel daarvan is. Blijf in het gesprek bij de feiten en constatering en voorkom interpretaties of waardeoordelen.

1. Vraag de ouders uitdrukkelijk om een reactie;
2. In geval van bezwaren van de ouders, overleg op welke wijze er tegemoet kan worden gekomen aan deze bezwaren en leg dit in het document vast;
3. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om het kind, de ouders en/of mogelijke gezinsleden te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in alle afwegingen de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om het kind, de ouders en/of mogelijke gezinsleden door het doen van een melding daartegen te beschermen;
4. Doe een melding indien naar het oordeel van de kinderopvangorganisatie de bescherming van de ouder of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de ouders over de melding kan worden afgezien:

- ▷ als de veiligheid van het kind, één van de ouders, die van de beroepskracht zelf, en/of die van een ander in het geding is; of
- ▷ als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouders daardoor het contact met de kinderopvangorganisatie zal verbreken.

Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met het AMK en eventueel opnieuw een melding te doen. Het AMK adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien er onvoldoende verbetering of verslechtering te zien is.

Inspanningen na de melding

Een melding is geen eindpunt. Als de kinderopvangorganisatie een melding doet, geeft het stappenplan daarom aan dat de aandachtsfunctionaris in zijn contact met het AMK ook bespreekt wat hij zelf, na zijn melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening kan doen om het kind of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 bij de melding opgenomen om duidelijk te maken dat de betrokkenheid van de beroepskracht bij het kind en ouders en mogelijke gezinsleden na de melding niet ophoudt. Van hem wordt verwacht dat hij, naar de mate van zijn mogelijkheden, het kind blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met het AMK om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen. Het AMK houdt degene die de melding heeft gedaan op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling in de thuissituatie van één van de kinderen van de kinderopvangorganisatie kan dit ook impact hebben op de (andere) beroepskrachten en andere kinderen. Het is belangrijk dat de betreffende kinderopvangorganisatie hier aandacht aan besteedt, bijvoorbeeld in teamoverleggen of tijdens intervisie.

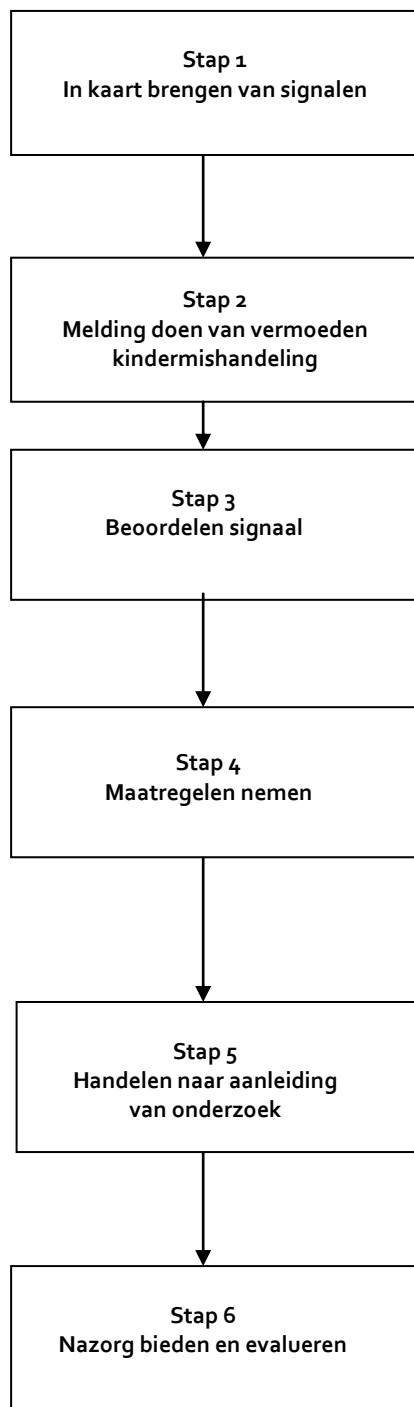
Interne evaluatie

Het is belangrijk dat de toepassing van de meldcode systematisch geëvalueerd wordt. Dit kan de aandachtsfunctionaris, leidinggevende en/of directie op zich nemen. Aangeraden wordt dat de uitvoering van de evaluatie door een ander wordt gedaan dan degene die actief binnen het proces zelf is geweest.

Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard. De gegevens worden geregistreerd en bewaard om bijvoorbeeld in kaart te kunnen brengen hoe vaak vermoedens van kindermishandeling binnen de gehele kinderopvangorganisatie voorkomen en op welke wijze daarmee wordt omgegaan.

II. Route bij signalen van mishandeling door een beroepskracht

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De beroepskracht:

- ▷ observeert;
- ▷ raadpleegt signalenlijst (bijlage 1, 2 en 3 uit de handleiding);
- ▷ bespreekt signalen met de leidinggevende;
- ▷ registreert.

Stap 2: Melding doen van vermoeden kindermishandeling

De beroepskracht:

- ▷ meldt vermoeden van kindermishandeling door een beroepskracht bij de directie of leidinggevende.

Stap 3: Beoordelen signaal

De directie of leidinggevende:

- ▷ beoordeelt de situatie en bekijkt of er sprake is van een reëel vermoeden;
- ▷ gaat in gesprek met de eventuele pleger;
- ▷ registreert.

Stap 4: Maatregelen nemen

De directie of leidinggevende:

- ▷ legt een draaiboek aan;
- ▷ raadpleegt het AMK en /of GGD;
- ▷ regelt ondersteuning van kind en ouders;
- ▷ raadpleegt politie;
- ▷ stelt een intern onderzoek in;
- ▷ registreert.

Stap 5: Handelen naar aanleiding van onderzoek

De directie of leidinggevende:

- ▷ rehabiliteert;
- ▷ geeft waarschuwing af;
- ▷ neemt arbeidsrechtelijke maatregelen;
- ▷ registreert.

Stap 6: Nazorg bieden en evalueren

De directie of leidinggevende:

- ▷ biedt nazorg voor ouders en kinderen;
- ▷ biedt nazorg beroepskrachten;
- ▷ organiseert ouderavonden;
- ▷ verwijst door naar externe hulp;
- ▷ evalueert de procedures;
- ▷ registreert.

Route bij signalen van mishandeling door een beroepskracht

Stap 1: Signaleren

De beroepskracht heeft een vermoeden of een signaal opgevangen of een ander laat doorschemeren dat er iets niet goed zit in de relatie tussen het kind en een beroepskracht / volwassen huisgenoot van de gastouder.

Niet in alle gevallen waarin beroepskrachten menen dat er niet goed met kinderen wordt omgegaan door een collega, is er sprake van kindermishandeling. Desondanks mag niet aan deze signalen voorbij worden gegaan en zal met elkaar onderzocht moeten worden wat er bij het kind wordt gesignaleerd. Door met elkaar te overleggen en van gedachten te wisselen kan het signaal pas goed geïnterpreteerd worden.

Vermoedens zijn er in uiteenlopende gradaties. Als de beroepskracht zich met een dergelijk vermoeden (over een collega) geconfronteerd ziet, kunnen de volgende acties ondernomen worden:

- ▷ Raadpleeg de signalenlijsten in bijlage 1, 2 en 3 uit de handleiding;
- ▷ Ga in gesprek met een vertrouwenspersoon binnen de locatie;
- ▷ Vraag een gesprek aan met leidinggevende of directie.

Van belang is om betreffende signalen goed te registreren en te beschrijven wat vervolgens gedaan is met deze signalen. Tips over het registreren zijn te vinden in hoofdstuk 8.5 van de handleiding.

Als de beroepskracht vervolgens concludeert dat er sprake is van terechte bezorgdheid, dan is het raadzaam tot melding in de lijn van de kinderopvangorganisatie over te gaan.

Stap 2: Melding doen van vermoeden van kindermishandeling door een beroepskracht binnen de kinderopvangorganisatie

Wanneer er een vermoeden is dat een beroepskracht binnen de kinderopvangorganisatie zich schuldig maakt aan kindermishandeling moet dit direct gemeld worden bij de leidinggevende en/of de directie. De leidinggevende en/ of directie beoordeelt en weegt en kan besluiten tot het nemen van vervolgstappen zoals consulteren van het AMK, of af te zien van verdere stappen.

In het stappenplan wordt er van uitgegaan dat een beroepskracht een mogelijk vermoeden van kindermishandeling door een collega-beroepskracht meldt bij directie. In de praktijk kunnen ook de volgende personen deze melding van vermoeden van kindermishandeling door een beroepskracht doen:

a. *Melding door het kind*

Als de melding van kindermishandeling afkomstig is van een kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. De beroepskracht bij wie het slachtoffer de klacht meldt, is verplicht dit te melden bij zijn leidinggevende. Deze laat weten discreet te zullen handelen, maar belooft geen geheimhouding aan het kind. De leidinggevende doet in alle gevallen melding van de vermoedens aan de directie. Naast het AMK worden zo nodig anderen ingeschakeld voor hulp. De ouders van het betrokken kind worden geïnformeerd. Aan de ouders wordt eveneens opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is uitgangspunt van dit handelen.

b. *Melding door de ouder*

Als de melding van de ouders komt, zal deze melding altijd serieus genomen worden. Feiten en constatering zullen bij ouders nagevraagd worden. Op basis hiervan meldt de beroepskracht dit bij de leidinggevende en/of directie. De leidinggevende en/of directie beoordeelt en weegt en kan besluiten tot het nemen van vervolgstappen (als bijvoorbeeld advies vragen bij AMK) of af te zien van vervolgstappen.

c. *Melding door derden*

Als de melding van derden komt, dient uitgezocht te worden over welke informatie deze persoon/ personen precies beschikt/beschikken en waar deze informatie op is gebaseerd. Op basis hiervan meldt de beroepskracht dit bij de leidinggevende en/of directie. De leidinggevende en/of directie beoordeelt en weegt en kan besluiten tot nemen van vervolgstappen of hier van af zien.

Melding over leidinggevende

Wanneer de melding van toepassing is op de leidinggevende dient door de constaterende beroepskracht direct de directie te worden ingeschakeld.

Melding over de directie

Een bijzondere situatie betreft het geval dat de klacht het gedrag van de directie zelf betreft. In dat geval is het raadzaam om direct contact op te nemen met het AMK of de politie, eventueel in overleg met de leidinggevende.

Deze stap dient zorgvuldig geregistreerd te worden.

Stap 3: Beoordelen signaal

De directie of leidinggevende is verantwoordelijk voor een eerste beoordeling van de voorgelegde situatie.

Daarbij zal in het algemeen de melder, diens leidinggevende en de betrokken beroepskracht gehoord worden. Het gaat om een marginale toets. Dat wil zeggen dat de directie, samen met de verantwoordelijke leidinggevende vaststelt of er in redelijkheid sprake is van een reëel vermoeden. De uitkomst van die overweging kan zijn:

- ▷ Neen, er is geen sprake van een reëel vermoeden, dus nader onderzoek is redelijkerwijs niet aan de orde. De directie gaat in gesprek met de betrokkenen om de mogelijk verstoorde werkverhouding te herstellen.
- ▷ Ja, er is sprake van een reëel vermoeden, er moeten maatregelen worden genomen; het kind wordt afgeschermd van de betrokken beroepskracht door deze op non-actief te stellen of te schorsen; de directie deelt dit mee aan alle betrokkenen;

De directie is verantwoordelijk voor de registratie in deze stap.

Stap 4: Maatregelen nemen

Voor de directie geldt dat bij enige twijfel over vermoedens van kindermishandeling door een beroepskracht besloten wordt tot het doen uitvoeren van passende maatregelen.

Als deze stap wordt gezet, is er op zichzelf evenwel nog steeds geen sprake van 'schuld' van de beroepskracht over wie het vermoeden is geuit: 'beschuldigd' staat niet gelijk aan schuldig.

In geval van een reëel vermoeden neemt de directie de volgende maatregelen:

- a. Het aanleggen van een draaiboek;
- b. Raadplegen AMK en/of GGD;
- c. Het regelen van opvang van kind en ouders;
- d. Raadplegen politie;
- e. Instellen onderzoek.

a. Draaiboek aanleggen

De directie, of degene die in opdracht van de directie met deze taak belast is, draagt zorg voor een zorgvuldige procedure en legt een draaiboek aan. In de handleiding staan handvatten voor het aanleggen van een draaiboek (hoofdstuk 8.5).

b. Raadplegen AMK en/of GGD

Het AMK kan de kinderopvangorganisatie adviseren en ondersteuning bieden. Ook de GGD kan worden geraadpleegd. Voor adressen van de lokale GGD zie de sociale kaart in deze meldcode (onderdeel V).

c. Het regelen van opvang voor kind en ouders

- Voor de ondersteuning voor het kind en de ouders kan een beroep worden gedaan op een instelling als de GGD of het AMK. De GGD is gespecialiseerd in het begeleiden van organisaties bij calamiteiten. In overleg met ouders en GGD en/of AMK, wordt bezien of de opvang in de kinderopvangorganisatie kan worden gecontinueerd dan wel dat er een andere oplossing moet worden geboden.
- De kinderopvangorganisatie informeert ouders over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie.
- De directie houdt contact, toont betrokkenheid en informeert de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken die voor de ouders van belang zijn.
- De ouders van de overige kinderen moeten geïnformeerd worden. Er kan gekozen worden om kinderen elders onder te brengen. Het AMK kan worden ingeschakeld voor advies hoe bijvoorbeeld te handelen met de eigen kinderen van de beroepskracht.

d. Raadplegen politie

- De directie laat zich adviseren door de politie. Zo mogelijk na raadpleging van de ouders besluit de kinderopvangorganisatie of eerst een intern onderzoek wordt gedaan of onmiddellijk aangifte wordt gedaan bij de politie. Ouders kunnen natuurlijk ook los van de directie beslissen onmiddellijk aangifte te doen. In het geval van aangifte bij de politie vindt het instellingsonderzoek plaats in nauw overleg met de politie.

e. *Instellen van een onderzoek*

- ▷ De directie stelt direct na de melding een commissie van onderzoek in. De commissie kan bestaan uit 3 personen, twee interne en een extern deskundige bijvoorbeeld van de GGD. De interne personen zouden een leidinggevende en de aandachtsfunctionaris kunnen zijn. De extern deskundige is de voorzitter van de commissie. De leden van de commissie hebben een geheimhoudingsplicht uit hoofde van hun verantwoordelijkheid als lid van de commissie van onderzoek.
- ▷ De commissie vermeldt in het draaiboek vanaf het eerste moment van melding hoe men handelt en heeft gehandeld en wie men op welk tijdstip informeert en heeft geïnformeerd en waarover.
- ▷ De commissie voert het intern onderzoek uit en adviseert de directie op grond van de resultaten van het onderzoek over de te nemen maatregelen.

Procedure van onderzoek door commissie

- a. De commissie vraagt de ouders de signalen van het kind weer te geven. Het is niet de bedoeling dat de commissie het kind ondervraagt. Het kind dient door een bevoegde deskundige te worden gehoord. Het is belangrijk het AMK, de GGD of de politie hierover om advies te vragen.
- b. De onderzoekscommissie hoort de betrokken beroepskracht. De toedracht van zaken volgens de beroepskracht wordt vastgelegd. De beroepskracht wordt geïnformeerd over het verder verloop van de procedure.
- c. De commissie voert gesprekken met alle betrokken personen. Op basis van deze eerste gesprekken adviseert de commissie de directie over de te nemen voorlopige maatregelen voor het kind en de beroepskracht, voor zover dit nog niet is gebeurd.
- d. Van de gesprekken wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat door de geïnterviewden moet worden goedgekeurd. Ter voorkoming van latere onduidelijkheid is het raadzaam de betrokkenen ter goedkeuring te laten ondertekenen.
- e. Alle verslagen worden gebundeld en voorzien van advies, overhandigd aan de directie. Deze informatie is geheim.

Stap 5: Handelen naar aanleiding van het onderzoek

Het onderzoek kan leiden tot verschillende uitkomsten. Afhankelijk van deze uitkomsten heeft de directie verschillende mogelijkheden om te handelen.

- a. Rehabilitatie van beroepskracht;
- b. Waarschuwing afgeven;
- c. Arbeidsrechtelijke maatregelen;
- d. Inschakelen van politie.

a. Rehabilitatie beroepskracht

Wanneer de directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is om aan te nemen dat kindermishandeling heeft plaatsgevonden, wordt de betrokken beroepskracht die voor de duur van het onderzoek geschorst of op non-actief was gesteld, door de directie van de organisatie in zijn functie in ere hersteld. In een dergelijke situatie moeten het belang van de beroepskracht en het algemeen belang worden afgewogen en zou het bijvoorbeeld wenselijk kunnen zijn de betreffende beroepskracht binnen de kinderopvangorganisatie over te plaatsen.

Indien na het onderzoek blijkt dat er een klacht is ingediend op valse gronden, kan de directie de betrokken beroepskracht een rehabilitatietraject aanbieden. De directie kan dan tevens maatregelen nemen tegen degene, die valselyk een beschuldiging heeft geuit. Dit kan variëren van de eis dat excuses worden aangeboden, tot schorsing of tot verwijdering.

b. Waarschuwing afgeven

De directie kan besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, met de mededeling dat herhaling van het ongewenste gedrag arbeidsrechtelijke gevolgen heeft. Die waarschuwing kan dan worden opgenomen in het personeelsdossier.

c. Arbeidsrechtelijke maatregelen

Wanneer de directie constateert dat op grond van het verrichte onderzoek aanleiding is om aan te nemen dat kindermishandeling heeft plaatsgevonden, neemt de directie maatregelen van arbeidsrechtelijke aard, zoals ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 677 en art. 678 boek 7 BW, of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter (art. 685 boek 7 BW).

d. Inschakelen van politie

De directie doet, wanneer het rapport van de onderzoekscommissie hiertoe aanleiding geeft, formeel aangifte van kindermishandeling bij de politie.

Alle beslissingen worden zorgvuldig afgewogen en zorgvuldig geregistreerd door de directie.

Stap 6: Nazorg bieden en evalueren

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie nazorg biedt aan alle betrokkenen. Ook het evalueren van de genomen stappen is belangrijk om in mogelijke toekomstige situaties adequaat te kunnen handelen.

Nazorg

Nazorg aan betrokken ouders en hun kinderen kan geboden worden door middel van ouderavonden, het uitnodigen van deskundigen daarbij of specifieke doorverwijzing. De kinderopvangorganisatie kan zich hier in laten adviseren door de GGD. Zie hiervoor hoofdstuk 7.5 uit de handleiding. Voor de kinderen kan als dit nodig is, of als de ouders van de kinderen dit nodig achten extra hulp worden ingezet.

Het is belangrijk om bijzondere aandacht te hebben voor de psychische belasting van de overige beroepskrachten naar aanleiding van bovenstaand traject. Wanneer er getuigen zijn onder de beroepskrachten kan met hen apart worden besproken wat nodig is om het gebeurde te verwerken. Bij hen kunnen gevoelens van onmacht, verdriet, schaamte en schuldgevoel een rol spelen. Andere beroepskrachten kunnen ook kampen met deze gevoelens. Hier kan aandacht aan worden besteed in de teamoverleggen en daar waar nodig ook individueel.

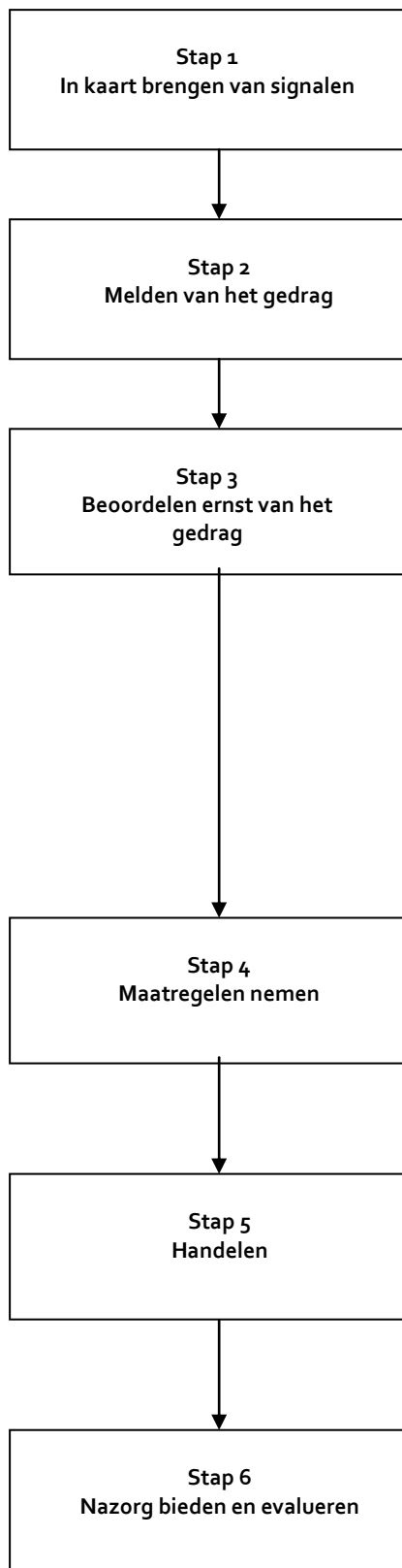
Als binnen een kinderopvangorganisatie een incident plaatsvindt, is de kans groot dat ook de media hier van op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe er wordt omgegaan met de pers (zie bijlage 6 van de handleiding).

Evalueren

Het is belangrijk het gehele proces en de verschillende stappen te evalueren. Dit is de verantwoordelijkheid van directie.

- ▷ De directeur evalueert met de commissie van onderzoek dat wat er gebeurd is en de procedures die zijn gevolgd.
- ▷ Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere betrokkenen.
- ▷ Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.
- ▷ Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard.
- ▷ Blijf alert op signalen. Mogelijk zijn er meer slachtoffers.

III. Route bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De beroepskracht:

- ▷ observeert;
- ▷ raadpleegt signalenlijst (bijlage 1 en 2 uit de handleiding);
- ▷ bespreekt signalen met collega's en de leidinggevende;
- ▷ registreert.

Stap 2: Melden van het gedrag bij leidinggevende

De beroepskracht:

- ▷ meldt het gedrag bij leidinggevende;
- ▷ brengt de ouders van de betrokken kinderen op de hoogte.

Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag

De leidinggevende:

- ▷ raadpleegt het AMK en/of GGD;
- ▷ gaat in gesprek met ouders van zowel het kind dat gedrag vertoont als met de ouders van de kinderen die met het gedrag geconfronteerd worden over het gedrag;
- ▷ taxeert de ernst van het gedrag:
 - ▷ licht seksueel grensoverschrijdend gedrag: bespreken in het team, inschakelen externe hulp niet nodig;
 - ▷ matig seksueel grensoverschrijdend gedrag: waarschuwing, inschakelen hulp;
 - ▷ ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag: direct ingrijpen vereist, maatregelen conform stap 4;
- ▷ registreert in het kinddossier.

Stap 4: Maatregelen nemen

De directie:

- ▷ stelt een intern onderzoek in;
- ▷ schakelt experts in zoals GGD en AMK;
- ▷ organiseert zorg voor kinderen en ouders;
- ▷ gaat in gesprek met ouders van kind dat gedrag vertoont én met de ouders van kinderen die geconfronteerd werden met het gedrag over de te nemen maatregelen.

Stap 5: Handelen

De directie:

- ▷ beslist naar aanleiding van het onderzoek over de opvang van het kind dat het gedrag heeft vertoond.

Stap 6: Nazorg bieden en evalueren

De directie:

- ▷ biedt nazorg voor ouders, kinderen en beroepskrachten;
- ▷ organiseert ouderavonden;
- ▷ verwijst door naar externe hulp;
- ▷ evalueert de procedures en registreert.

Route bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Wanneer er signalen zijn dat een kind of meerdere kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond en dat een ander kind hier mee geconfronteerd is of slachtoffer van is geworden, is het belangrijk dat deze signalen in kaart worden gebracht en goed geïnterpreteerd worden. Soms zal iets vrij duidelijk zijn aan te merken als ontoelaatbare handeling, maar vaker zal het gaan om minder duidelijke signalen die niet direct te duiden zijn.

Het is belangrijk om deze signalen serieus te nemen. De beroepskrachten kunnen met elkaar onderzoeken wat zij bij de kinderen merken. Door met collega's te overleggen en van gedachten te wisselen, kan een signaal beter worden beoordeeld. De volgende acties kunnen helpen de signalen te onderbouwen:

- ▷ Raadpleeg de signalenlijst uit de handleiding (zie bijlage 1 en 2).
- ▷ Bespreek de signalen met collega's of de bemiddelingswerker, aandachtsfunctionaris, leidinggevende of gedragswetenschapper.
- ▷ Vraag een gesprek aan met de leidinggevende.

Leg de mogelijke signalen vast in het kinddossier. Zie hiervoor in de handleiding hoofdstuk 8.5.

Als de beroepskracht vervolgens twijfelt of concludeert dat er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag dan is het belangrijk dit te melden bij de leidinggevende conform stap 2.

Stap 2: Melden van het gedrag

Wanneer de beroepskracht signalen heeft dat een kind of meerdere kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond en dat een ander kind hiermee geconfronteerd is of slachtoffer van is geworden, dan is het belangrijk dit te melden bij de leidinggevende.

De ouders van de kinderen die het gedrag vertonen of ermee zijn geconfronteerd moeten op de hoogte worden gebracht.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert in een kinddossier (zie hoofdstuk 8.5 uit de handleiding). Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen, dienen schriftelijk te worden vastgelegd.

Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag

De leidinggevende is in overleg met de directie verantwoordelijk voor een eerste beoordeling van de voorgelegde situatie. Daarbij zal in het algemeen de beroepskracht die het gedrag heeft gemeld, gehoord worden en eventueel collega's. Ook het AMK, CJG, ZAT of de GGD kan hiervoor worden ingeschakeld. Hierbij wordt de ernst van het gedrag bepaald.

Wanneer wordt geconstateerd dat er geen sprake is van leeftijdsadequaat gezond gedrag, wordt gecategoriseerd hoe ernstig het gedrag is. Bij alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag dienen de ouders van zowel het kind dat het gedrag vertoont als het kind dat met het gedrag is geconfronteerd, te worden geïnformeerd. Daarnaast dient bij alle vormen gekeken te worden of het seksueel overschrijdende gedrag een signaal is van onderliggende problematiek.

Er kan geconstateerd worden dat er sprake is van:

- ▷ licht seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- ▷ matig seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- ▷ ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Licht seksueel grensoverschrijdend gedrag kan worden gezien als een noodzakelijke stap om normen en waarden te leren kennen en zal bij veel kinderen op bepaalde momenten in de ontwikkeling voorkomen. Het is nodig dat de beroepskracht dit gedrag begrenst, hierop reageert en bespreekt met ouders.

Matig seksueel grensoverschrijdend gedrag is ontoelaatbaar; het is belangrijk om een duidelijk verbod in te stellen. Aan het kind moet uitgelegd worden dat dit gedrag niet mag en er moet worden uitgelegd waarom dit niet mag. De betrokken kinderen kunnen in de groep geobserveerd worden. Belangrijk is dat er met de kinderen gecommuniceerd blijft worden en dat ouders actief betrokken worden. De leidinggevende overlegt met het AMK of een gedragswetenschapper of externe hulpverlening of advies noodzakelijk is.

Ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag vereist dat er direct wordt ingegrepen. Er moeten maatregelen genomen worden die kunnen garanderen dat het gedrag niet meer kan voorvallen. De directie dient ingelicht te worden om verdere stappen te kunnen ondernemen, ook omdat de directie eindverantwoordelijk is voor alle interne en externe communicatie. Bij ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag dient stap 4 te worden ingezet.

Ook voor deze stap geldt, dat alle signalen en stappen goed vastgelegd worden in het kinddossier.

Stap 4: Maatregelen nemen

De directie bepaalt welke maatregelen genomen moeten worden wanneer er sprake is van ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag.

De volgende maatregelen kunnen worden genomen:

- a. Het instellen van een intern onderzoek. Het is belangrijk nauw samen te werken met expertorganisaties zoals het AMK, het zorgadviesteam en de GGD. Bij ernstige zaken is het aan te bevelen een onderzoeksteam te vormen waar vertegenwoordigers van de kinderopvangorganisatie en externe deskundigen deel van kunnen uitmaken. Dit onderzoeksteam kan het incident onderzoeken en de directie advies geven hoe te handelen. Het aanleggen van een draaiboek kan structuur bieden bij de uitvoer van het onderzoek. In de handleiding staan handvatten voor het aanleggen van een draaiboek (hoofdstuk 8.5).
- b. Het regelen van ondersteuning van het kind en ouders.
- c. Aanbieden van excuses voor falend toezicht/onveilige situatie vanuit de kinderopvang. Hierbij wordt tevens aangegeven dat onderzocht wordt hoe verbeteringen binnen de kinderopvangorganisatie kunnen worden doorgevoerd om mogelijke herhaling te voorkomen.
- d. Aanbieden van opvang en professionele hulp voor alle kinderen en hun ouders die op welke wijze dan ook betrokken zijn geweest bij het grensoverschrijdende seksuele gedrag. Emotionele begeleiding van de direct betrokken ouders is noodzakelijk.
- e. Indien een kind seksueel grensoverschrijdende handelingen heeft uitgevoerd bij een ander kind dan is het belangrijk gesprekken te voeren met beide partijen ouders en gezamenlijk te komen tot oplossingen. Creëer van beide partijen ouders 'bezorgde ouders' en zoek naar een gezamenlijk belang. De kinderopvangorganisatie vertegenwoordigt de belangen van alle kinderen. Dat kan betekenen dat de kinderopvangorganisatie beslissingen neemt die één van beide partijen niet zint. De kinderopvangorganisatie kan tegen het volgende dilemma oplopen: gaat een kind van de kinderopvang af of niet? En is dat op basis van een besluit van de kinderopvangorganisatie of van de ouders (opzeggen plaatsingsovereenkomst)? Belangrijk is de ouders altijd te informeren over de gemaakte keuze en deze te beargumenteren.
- f. Afscherming van het kind dat het grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

De leidinggevende en/of directeur draagt zorg voor een zorgvuldige procedure en registreert dit in het betreffende dossier.

Stap 5: Handelen

De beoordeling van het incident en het advies uit het (eventuele) interne onderzoek kunnen leiden tot verschillende uitkomsten. Afhankelijk van deze uitkomsten heeft de directie verschillende mogelijkheden om te handelen richting het kind dat het seksueel grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

- a. Het kind blijft op de groep;
- b. Het kind gaat naar een andere groep, andere locatie of andere kinderopvangorganisatie;
- c. Het inzetten van hulp;
- d. Melding bij het AMK.

a. *Het kind blijft op de groep*

Wanneer de directie constateert dat op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is aan te nemen dat het gedrag zich zal herhalen of dat de aanwezigheid van het kind bedreigend is voor andere kinderen kan, in overleg met betrokken ouders, besloten worden het kind binnen de betreffende groep van de kinderopvangorganisatie te laten.

b. *Het kind gaat naar een andere groep of kinderopvangorganisatie*

De directie kan besluiten dat het in het belang is van het kind en/of de kinderen die met het gedrag geconfronteerd zijn, dat het kind naar een andere groep binnen de betreffende kinderopvangorganisatie, naar een andere locatie of naar een geheel andere kinderopvangorganisatie gaat. De directie kan hierin de ouders adviseren en eventueel contact opnemen met een andere kinderopvangorganisatie. Ook kunnen ouders zelf de conclusie trekken dat hun kind naar een andere locatie of kinderopvangorganisatie gaat.

c. *Het inzetten van hulp*

Met advies van het AMK en in overleg met de ouders kan hulpverlening voor het kind worden ingezet.

d. *Melding bij het AMK*

De directie doet een melding bij het AMK. Het gedrag van het kind kan namelijk ook op andere problematiek wijzen.

Stap 6: Nazorg bieden en evalueren

Aanbevolen wordt het personeel persoonlijk te informeren. Daarnaast kunnen alle betrokkenen zo spoedig mogelijk over het seksueel overschrijdende gedrag op de hoogte worden gebracht middels een brief of een gezamenlijke (ouder)bijeenkomst. De directeur is verantwoordelijk voor de nazorg en de evaluatie.

Er kan informatie worden gegeven over de concrete maatregelen die getroffen zijn ten aanzien van het kind of de kinderen die met het gedrag geconfronteerd werden. Ook kan aangegeven worden welke concrete maatregelen er ten aanzien van het kind dat het gedrag vertoonde genomen zijn en het verdere verloop van het onderzoek.

Als bij een kinderopvangorganisatie een incident plaatsvindt, is er een kans dat ook de media hiervan op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe hiermee zal worden omgegaan (zie bijlage 6 van de handleiding).

Het is belangrijk het gehele proces en de verschillende stappen te evalueren.

- ▷ De directeur evalueert met beroepskrachten en eventueel andere betrokkenen wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd.
- ▷ Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere betrokkenen.
- ▷ Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.
- ▷ Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het seksueel grensoverschrijdend gedrag worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard.

IV. Verantwoordelijkheden in het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en de stappen van de meldcode te kunnen zetten, draagt **TT-team bv** er zorg voor dat:

de directie:

- ▷ de meldcode opneemt in het veiligheids- of gezondheidsbeleid van de kinderopvangorganisatie;
- ▷ een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker) aanstelt;
- ▷ de deskundigheidsbevordering opneemt in het scholingsplan;
- ▷ regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbiedt aan beroepskrachten, zodat zij voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de meldcode;
- ▷ de meldcode en bijbehorende routes laat aansluiten op de werkprocessen binnen de kinderopvangorganisatie;
- ▷ ervoor zorgt dat er voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de beroepskrachten te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de meldcode;
- ▷ de werking van de meldcode regelmatig evalueert en zo nodig acties in gang zet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- ▷ binnen de kinderopvangorganisatie en in de kring van ouders bekendheid geeft aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- ▷ afspraken maakt over de wijze waarop *TT-team bv* haar beroepskrachten zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- ▷ afspraken maakt over de wijze waarop *TT-team bv* de verantwoordelijkheid opschaaft indien de signalering en verwijzing voor een kind stagneert;
- ▷ eindverantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering van de meldcode;
- ▷ investeert in de opleidingen voor aankomend beroepsbeoefenaren: zorgt voor kennis en vaardigheden inzake het herkennen van en omgaan met een vermoeden van seksueel misbruik, waarbij de ontwikkeling van de seksualiteit van kinderen en het bespreekbaar maken van de eigen normen en waarden aan de orde komt;
- ▷ investeert in nascholing van zittend personeel in de kinderopvangorganisatie (staf/management en beroepskrachten): zorgt voor kennis en vaardigheden inzake het herkennen van en omgaan met een vermoeden van seksueel misbruik, waarbij de ontwikkeling van de seksualiteit van kinderen en het bespreekbaar maken van de eigen normen en waarden aan de orde komt;
- ▷ investeert in een open aanspreekcultuur binnen kinderopvangorganisaties: zorgt voor een open cultuur waarbinnen op professionele wijze reflectie op normen en waarden, werkwijze en handelen plaatsvindt;
- ▷ investeert in een goede 'zorgstructuur' binnen kinderopvangorganisaties: zorgt voor voldoende lucht in teams, vertrouwenspersonen, vertrouwenscommissie, structurele agendering, bij- en nascholing, etc.

de direct leidinggevende / bemiddelingswerker / senior pedagogisch medewerker:

- ▷ als aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is aangesteld;
- ▷ als vraagbaak functioneert binnen de kinderopvangorganisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- ▷ signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- ▷ kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- ▷ taken vaststelt van een ieder (wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt;
- ▷ de sociale kaart in de meldcode invult;
- ▷ deelneemt aan het zorgadviesteam (indien dit beschikbaar is);
- ▷ de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- ▷ de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- ▷ samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners;
- ▷ de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- ▷ waakt over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen;
- ▷ zo nodig contact opneemt met het AMK voor advies of melding;
- ▷ de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- ▷ toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- ▷ toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

de beroepskracht:

- ▷ signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- ▷ overlegt met de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- ▷ afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- ▷ de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker.

de directie, de leidinggevende en de beroepskrachten zijn *niet* verantwoordelijk voor:

- ▷ het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- ▷ het verlenen van professionele hulp aan ouder of kind (begeleiding).

V. Sociale kaart

Het is belangrijk om de sociale kaart zo volledig mogelijk in te vullen met de organisaties en instanties van de regio waar uw kinderopvangorganisatie gevestigd is en dit op een zichtbare plaats voor alle beroepskrachten beschikbaar te stellen.

Sociale kaart van Naam Organisatie

Organisatie : Politie alarmnummer (bij noodsituaties)

Telefoonnummer: 112

Organisatie : Crisisdienst Regionale Bureau Jeugdzorg (bij noodsituaties)

Telefoonnummer:

Organisatie : Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Algemeen Maatschappelijk Werk (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Bureau Jeugdzorg (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : GGD (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Jeugdgezondheidszorg (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Politie (ook sociale jeugd- zedenzaken) (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Steunpunt Huiselijk Geweld (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Zorgadviesteam (in regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie : Centrum voor Jeugd en Gezin (gemeentelijk of regio)

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer:

E-mailadres :

In 2016 is de meldcode geactualiseerd. De geactualiseerde meldcode is aan alle PM-ers toegezonden en opgenomen in de ouder info mappen.

Tevens is deze opgenomen op onze website; www.tantethea.nl